

PRZEMYSŁ DRZEWNY (PKD 16)

■ Prezentowany raport dotyczy podmiotów gospodarczych, których działalność polega na produkcji wyrobów z drewna, takich jak: wyroby tartaczne, sklejką, fornir, opakowania drewniane, pokrycia podłogowe, inne wyroby stolarskie i ciesielskie przeznaczone dla budownictwa (przede wszystkim okna i drzwi) oraz drewniane budynki prefabrykowane.

■ Do przemysłu drzewnego nie zalicza się natomiast produkcja mebli ani montaż drewnianego wyposażenia (podłóg, drzwi, okien) domów i mieszkań.

■ **Pod względem wartości przychodów, w przemyśle drzewnym dominują dwie działalności. Na pierwszym miejscu znajduje się produkcja arkuszy fornirowych i płyt drewnianych** (arkusze, płyty fornirowe, wiórowe, pilśniowe, drewno laminowane itp.), na które przypada ponad 1/3 przychodów całej branży. **Na drugim miejscu, z udziałem zbliżonym do 1/4, znajduje się produkcja pozostałych wyrobów ciesielskich i stolarskich dla budownictwa** (belki, dźwigary, drzwi, okna, ramy okienne, schody, poręcze, ogrodzenia itp.).

DEPARTAMENT ZARZĄDZANIA
AKTYWAMI I PASYWAMI

bosbank.analizy@bosbank.pl

ŁUKASZ TARNAWA
Główny Ekonomista

+48 696 405 159

lukasz.tarnawa@bosbank.pl

MARCIN PETERLIK
Ekonomista

+48 515 011 621

marcin.peterlik@bosbank.pl

Struktura przychodów w przemyśle drzewnym (2016)

	Przychody ogółem	Udział
	mln zł	%
Przemysł drzewny ogółem	28 339	100,0
Produkcja wyrobów tartacznych (16.10)	5 273	18,6
Produkcja arkuszy fornirowych i płyt (16.21)	10 240	36,1
Produkcja gotowych parkietów podłogowych (16.22)	1 440	5,1
Produkcja pozostałych wyrobów ciesielskich i stolarskich dla budownictwa (16.23)	6 791	24,0
Produkcja opakowań drewnianych (16.24)	1 989	7,0
Produkcja pozostałych wyrobów z drewna, wyrobów z korka, słomy...(16.29)	2 604	9,2

źródło: GUS

■ **W przemyśle drzewnym aktualnie utrzymuje się dobra koniunktura, co warunkowane jest sprzyjającą sytuacją makroekonomiczną oraz dynamicznym rozwojem sektora budowlanego, z którym przemysł drzewny jest mocno związany.** W I. 2016-17, a także w pierwszych miesiącach 2018 r.,

wyraźnie zwiększała się produkcja wszystkich najważniejszych wyrobów przemysłu drzewnego. Potwierdzeniem tych korzystnych tendencji są pozytywne oceny koniunktury formułowane przez przedsiębiorców działających w sektorze.

■ **Od kilku lat przemysł drzewny notuje dobre wyniki finansowe – wzrostowi przychodów towarzyszy utrzymująca się relatywnie wysoka zyskowość – wskaźnik rentowności brutto w I. 2015-17 utrzymuje się w przedziale 5-7%.** W tym okresie wyraźnie zwiększyły się też nakłady na inwestycje w przemyśle drzewnym, które kształtowały się na poziomie 1,6-1,8 mld zł rocznie.

■ **Eksport jest ważnym motorem rozwoju przemysłu drzewnego. Wartość eksportu drewna i wyrobów z drewna wyniosła w 2016 r. ponad 3,9 mld euro, a udział tej grupy produktów w eksporcie ogółem wyniósł 2,1%.** Dodatni bilans handlowy drewnem i produktami z drewna przekroczył w 2016 r. 2,4 mld euro, a w okresie od stycznia do września 2017 r. nadwyżka w wymianie międzynarodowej w tym obszarze wyniosła ponad 2 mld euro. **Duże znaczenie dla sektora ma sprzedaż zagraniczna stolarki budowlanej (drzwi, okien), która w ostatnich latach stała się polskim hitem eksportowym.**

■ **W horyzoncie najbliższych co najmniej 2-3 lat perspektywy rozwojowe przemysłu drzewnego ocenić należy pozytywnie, co związane jest z korzystnymi prognozami makroekonomicznymi dla polskiej gospodarki, w tym dla sektora budowlanego. Rynek mieszkaniowy, na którym lokowana jest istotna część produktów sektora, rozwija się bardzo dynamicznie i brak na razie sygnałów świadczących o możliwym odwróceniu trendu wzrostowego.**

■ **Obecnie najpoważniejszym czynnikiem ryzyka w przemyśle drzewnym jest brak odpowiedniej liczby wykwalifikowanych pracowników.** Jest to problem dotyczący obecnie wielu działalności, szczególnie tych, w których znaczenie czynnika pracy jest duże. Wyzwaniem jest zarówno deficyt rąk do pracy, jak i rosnąca presja na wzrost wynagrodzeń w przedsiębiorstwach. **Problemy z pozyskaniem pracowników oraz rosnące koszty wynagrodzeń to bariery działalności, które są najczęściej wskazywane przez przedsiębiorców z przemysłu drzewnego.**

■ **Czynnikiem ryzyka w przemyśle drzewnym pozostaje od dłuższego czasu sytuacja na rynku drewna.** Mimo znacznego i systematycznego wzrostu ilości drewna pozyskiwanego z polskich lasów i kierowanego do sprzedaży, firmy działające w przemyśle drzewnym od lat borykają się z niedoborem tego surowca. **Sytuacji nie poprawiają**

też często zmieniane i niesprzyjające przedsiębiorcom zasady sprzedaży drewna. Obecnie pojawiła się jednak szansa na poprawę sytuacji w tym zakresie – nowy Dyrektor Generalny Lasów Państwowych zdecydował o wprowadzeniu zmian w systemie sprzedaży drewna, tak aby spełnione były najważniejsze postulaty i oczekiwania odbiorców tego surowca. Uzgodnione z przedstawicielami organizacji przedsiębiorców przemysłu drzewnego zasady sprzedaży drewna mają obowiązywać od 2019 r.

■ **Inne ryzyko związane z rynkiem surowca dotyczy przygotowywanych przepisów Unii Europejskiej (tzw. LULUCF), których celem jest wprowadzenie od 2021 r. nowych zasad gospodarowania zasobami leśnymi w postaci limitów ilości pozyskiwanego drewna.** Jako okres referencyjny, na podstawie którego ustalane będą limity dla poszczególnych krajów, wybrano dekadę 2000-2009. W tym okresie, średnioroczne pozyskanie drewna w Lasach Państwowych wynosiło 29 mln m³, a więc było o kilkanaście mln m³ mniejsze niż obecnie. Obecnie nie wiadomo jeszcze ile wyniesie limit dla Polski, ale wydaje się, że nawet w scenariuszu optymistycznym będzie on znacząco niższy od obecnej ilości drewna przeznaczanej do sprzedaży. **Mniejsza ilość drewna na rynku poskutkuje wzrostem jego ceny, a to z kolei negatywnie odbijać się będzie na wynikach finansowych firm zajmujących się obróbką tego surowca i produkcją artykułów z drewna.**

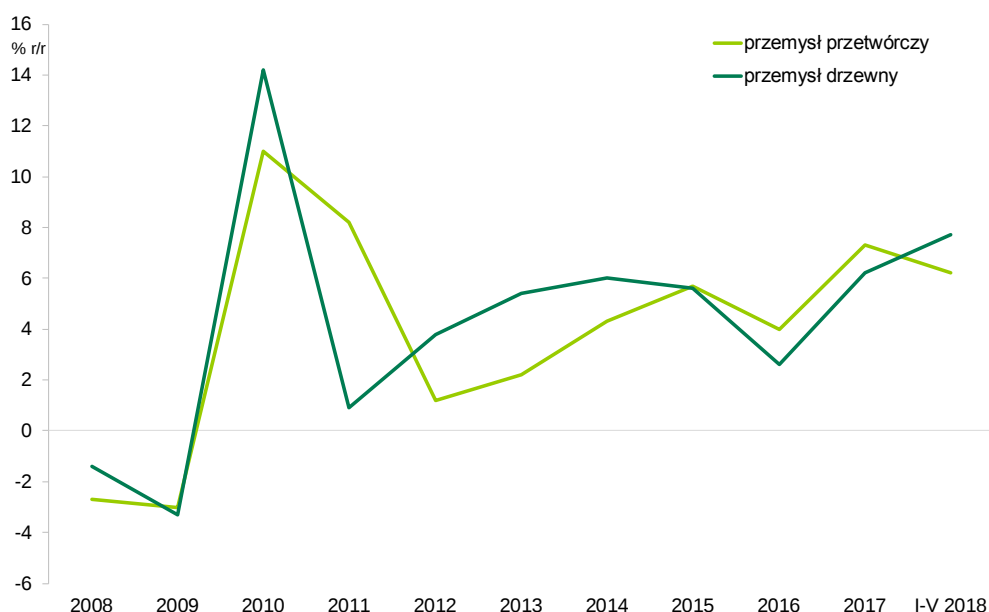
■ **Wśród najważniejszych czynników sukcesu w przemyśle drzewnym wymienić należy przede wszystkim dostęp do odpowiedniej ilości surowca, gwarantujący ciągłość i rozwój produkcji.** Atutem jest lokalizacja na terenach zalesionych, w pobliżu nadleśnictw prowadzących sprzedaż drewna – ma to wpływ na ograniczanie kosztów transportu surowca. Ponadto istotne jest wyposażenie przedsiębiorstw w nowoczesny park maszynowy oraz dostęp do nowoczesnych technologii gwarantujących zapewnienie odpowiedniej jakości produktów – dotyczy to przede wszystkim produkcji wyrobów, gdzie kluczowe znaczenie dla sukcesu rynkowego ma stosowanie nowoczesnych technologii i rozwiązań technicznych (drzwi, okna).

Sytuacja bieżąca

■ Koniunktura w przemyśle drzewnym kształtuje się obecnie korzystnie, co jest związane z dobrą sytuacją makroekonomiczną, a przede wszystkim z dynamicznym rozwojem sektora budowlanego, z którym silnie powiązana jest znaczna część przemysłu drzewnego.

Produkty przemysłu drzewnego wykorzystywane są w budownictwie bezpośrednio lub też są komplementarne wobec produktów budownictwa (np. drzwi kupowane przez nabywców mieszkań). Tempo wzrostu produkcji sprzedanej w 2017 r. wyniosło 6,2% i wyraźnie wzrosło w stosunku do roku poprzedniego (2,6%). W 2018 r. wzrost w przemyśle drzewnym nadal przyspiesza – w okresie od stycznia do maja produkcja sprzedana wzrosła o 7,7% r/r i po raz pierwszy od 2014 r. tempo wzrostu w sektorze było wyższe niż w przemyśle przetwórczym ogółem.

Tempo wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu drzewnego

źródło: GUS

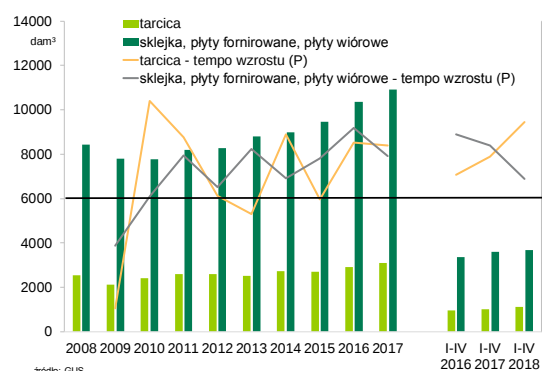
■ Od 2016 r. systematycznie wrasta produkcja niemal wszystkich najważniejszych wyrobów przemysłu drzewnego. Produkcja tarcicy zwiększyła się o 7,4% w 2016 r. i o 6,9% w 2017 r. W pierwszych pięciu miesiącach 2018 r. wzrost wyniósł natomiast 8% r/r. Z kolei produkcja sklejk, płyt fanirowanych i płyt wiórowych wzrosła o 9,5% w 2016 r. i o 5,4% w 2017 r. W okresie od stycznia do maja wzrost wyniósł natomiast 1,5% r/r. Wzrosty odnotowano także w przypadku produkcji płyt pilśniowych i płyt podłogowych.

■ Bardzo ważną kategorię produktów w przemyśle drzewnym stanowią drzwi i okna drewniane, ościeżnice, progi drewniane itp. Wartość produkcji tej kategorii wyrobów wzrosła o prawie 12% w 2016 r. oraz o 4,5% w 2017 r. W okresie styczeń-maj 2018 r. wzrost produkcji tej kategorii wyrobów wyniósł ponad 10% r/r.

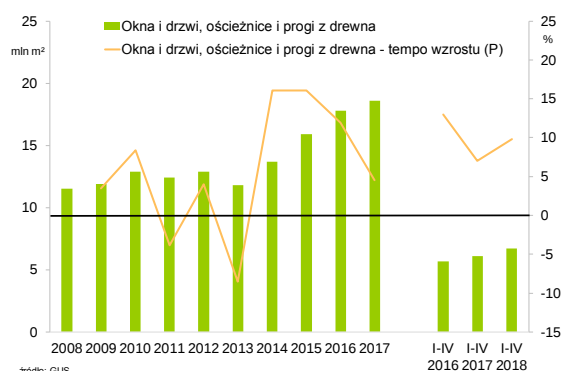
■ Produkcja okien i drzwi drewnianych w ostatnich latach rośnie systematycznie – w 2017 r. wyprodukowano w Polsce 23,4 mln sztuk tego typu wyrobów, wobec 22,1 mln sztuk rok wcześniej oraz 17,5 mln

sztuk w 2010 r. Wielkość produkcji drzwi, okien i innych wyrobów drewnianych dla budownictwa jest mocno powiązana z sytuacją na rynku mieszkaniowym, ale także z koniunkturą na rynkach zagranicznych, ponieważ wyroby te stanowią istotną pozycję eksportową w przemyśle drzewnym. Eksport wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa kierowany jest głównie do krajów Unii Europejskiej (89%), wśród których najwięksi odbiorcy to Niemcy (25%) oraz Wielka Brytania (22%).

Produkcja tarcicy, sklejki, płyt itp.

Produkcja okien, drzwi itp.

Rynek drewna

■ Zasoby drewna w Polsce wynoszą obecnie ok. 2,5 mld m³, w tym w Lasach Państwowych ok. 1,95 mld m³. Polska zajmuje pod tym względem piąte miejsce w Europie. Zasoby drewna systematycznie rosną – w ciągu 50 lat zwiększyły się dwukrotnie. Zwiększa się także zasobność drzewostanów – w 1991 r. z 1 hektara lasu pozyskiwano ok. 190 m³ drewna, a w 2015 r. było to już 256 m³.

■ Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na sytuację w przemyśle drzewnym jest sytuacja na rynku drewna. Głównym dostawcą tego surowca są Lasy Państwowe, których udział w rynku drewna przekracza 90%. Pozostała część surowca wprowadzanego do obrotu pochodzi z lasów prywatnych oraz z importu.

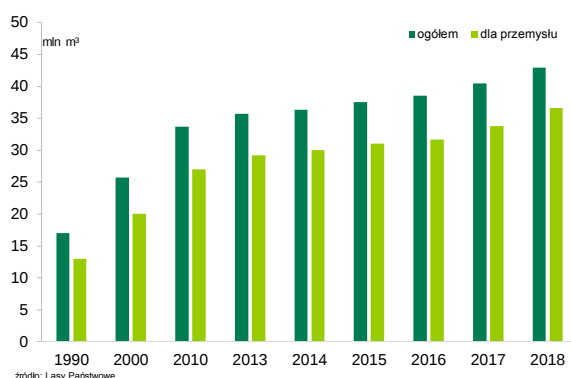
■ Sprzedaż drewna dla przedsiębiorców z przemysłu drzewnego odbywa się według zasad ustalanych przez Lasy Państwowe. Zasady te podawane są do wiadomości odbiorców pod koniec roku poprzedzającego rok, którego dotyczą. Obecnie (z niewielkimi zmianami) obowiązują zasady obowiązujące od 2016 r. – najogólniej mówiąc sprzedaż podzielona jest na dwa etapy. Pierwszy etap polega na sprzedaży ofertowej realizowanej za pośrednictwem Portalu Leśno-Drzewnego, gdzie drewno kupować mogą nabywcy, którzy już wcześniej kupowali surowiec od Lasów Państwowych – dopuszczalna wielkość składanych zamówień zależy od wielkości zakupów konkretnego odbiorcy w ciągu ostatnich dwóch lat. Drugi etap sprzedaży – dostępny także dla nowych klientów – to aukcje w aplikacji e-drewno.

■ Odbiorcy indywidualni (osoby fizyczne) mogą kupować drewno w ramach osobnej przeznaczonej dla nich puli składając zamówienia bezpośrednio w nadleśnictwach.

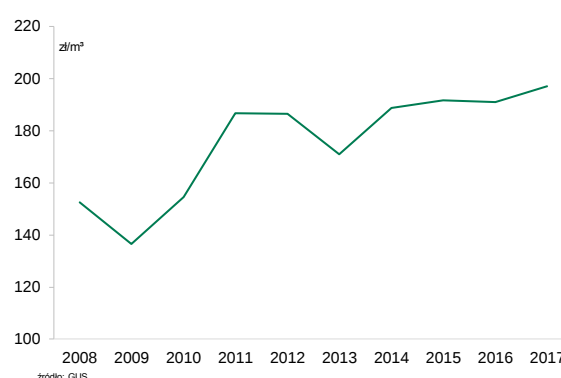
■ Lasy Państwowe wyprodukują w 2018 r. 42,9 mln m³ drewna, z czego 36,6 mln m³ przeznaczone zostało dla przedsiębiorców działających w przemyśle drzewnym, a 5,6 mln m³ dla osób fizycznych. Pozostała część surowca przeznaczona jest na potrzeby własne Lasów Państwowych (np. do budowy infrastruktury turystycznej).

■ W stosunku do 2017 r. ilość drewna przeznaczonego do sprzedaży przez Lasy Państwowe w 2018 r. wzrosła o prawie 6%. Tendencja wzrostowa jest widoczna na rynku drewna od wielu lat – w porównaniu z rokiem 1990 ilość tego surowca wprowadzana do sprzedaży zwiększyła się ponad dwukrotnie. Mimo tego wzrostu, przemysł drzewny od wielu lat boryka się z problemem niedoboru drewna – szacuje się, że maksymalne możliwości przerobowe krajowego przemysłu drzewnego są obecnie trzykrotnie wyższe niż podaż surowca, którą mogą zapewnić Lasy Państwowe. Ponadto, obowiązujący obecnie system sprzedaży drewna, który na podstawie historii zakupów drewna z ostatnich dwóch lat ogranicza maksymalny poziom zakupu w roku bieżącym powoduje, że część przedsiębiorców nie jest w stanie zaspokoić swojego zapotrzebowania na drewno.

Wielkość rynku drewna

Średnia cena drewna w nadleśnictwach

■ Istotnym, z punktu widzenia producentów wyrobów z drewna, parametrem rynkowym jest cena surowca. Ceny drewna są ustalane co roku przez Lasy Państwowe, przy czym ceny te są różne dla każdej z wielu grup asortymentowych. Na przestrzeni ostatnich 10 lat średnia cena drewna w Polsce wzrosła – w porównaniu z 2008 r. jest obecnie wyższa o ok. 30%. Drewno drożało najbardziej w l. 2010-11, natomiast w ostatnich latach wzrost cen był niewielki. Według komunikatów Prezesa GUS ogłaszanych co roku i odnoszących się do cen po trzech kwartałach każdego roku, w l. 2015-17 ceny drewna rosły o 2-3%.

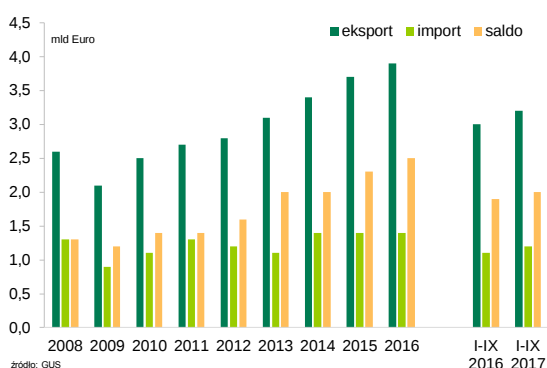
■ W 2018 r. ceny drewna kształtują się poniżej cen z poprzedniego roku, czego najistotniejszym powodem jest wyprzedaż drewna pochodzącego z wiatrołomów. Drewno takie uznawane jest często za surowiec niższej jakości (choć nie musi tak być, szczególnie jeśli drewno jest stosunkowo „świeże”), stąd wielu odbiorców nie decyduje się na jego nabycie. Zachętą do zakupu są więc obniżki cennikowe. Eksperci rynkowi spodziewają się utrzymania obecnego poziomu cen drewna także w 2019 r., na co wskazują zapowiedzi nowego Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, który zamierza dążyć do stabilizacji cen na rynku drewna.

■ Ponadto Lasy Państwowe zapowiedziały na początku 2018 r. gruntowną zmianę podejścia do relacji z odbiorcami drewna. Zasady sprzedaży drewna w 2019 r. mają być opracowane przy współudziale przedstawicieli przemysłu drzewnego i mają uwzględniać najważniejsze postulaty przedsiębiorców. Odbyły się już pierwsze spotkania w tej sprawie, pozytywnie przyjęte przez przedstawicieli przemysłu drzewnego.

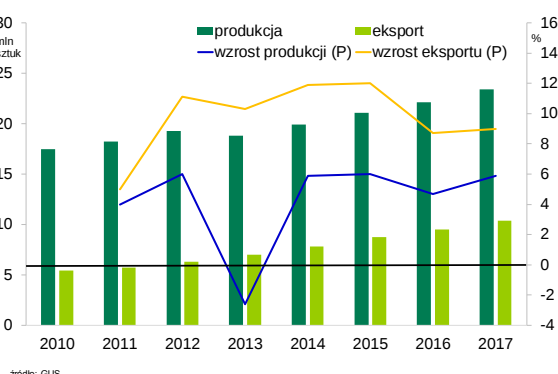
Handel zagraniczny

■ Duże znaczenie dla przemysłu drzewnego ma eksport, który jest ważnym motorem rozwoju. Wartość eksportu drewna i wyrobów z drewna wyniosła w 2016 r. ponad 3,9 mld euro, a udział tej grupy produktów w eksporcie ogółem wyniósł 2,1%.

Handel zagr. drewnem i produktami z drewna

Produkcja i eksport drzwi oraz okien z drewna

■ W ostatnich latach tempo wzrostu eksportu było wyraźnie wyższe niż wzrost importu w sektorze, co skutkowało systematyczną poprawą salda handlu zagranicznego. W 2016 r. dodatni bilans handlowy drewnem i produktami z drewna przekroczył 2,4 mld euro, a w okresie od stycznia do września 2017 r. nadwyżka w wymianie międzynarodowej w tym obszarze wyniosła ponad 2 mld euro.

■ Kluczową grupę produktów sektora stanowi tzw. stolarka budowlana, czyli przede wszystkim drzwi i okna z drewna. Od kilku lat

systematycznie rośnie zarówno produkcja, jak i eksport tych produktów, przy czym tempo wzrostu eksportu jest wyraźnie wyższe niż tempo wzrostu produkcji. W l. 2011-17 produkcja drzwi i okien z drewna rosła średniorocznie 4,3%, natomiast średnioroczny wzrost eksportu wynosił w tym czasie 9,7%.

■ Okna drewniane stały się od kilku lat polskim „hitem eksportowym”, a krajowi producenci stolarki okiennej cieszą się już renomą na wielu europejskich, ale także poza europejskich rynkach (USA). Krajowi liderzy branży okiennej, tacy jak Fakro, Oknoplast, Velux, większość (70-80%) swojej produkcji kierują na rynki zagraniczne, ale eksport jest także bardzo ważnym elementem rozwoju mniejszych firm działających na tym rynku. Sukces eksportowy polskich producentów okien możliwy jest dzięki połączeniu dwóch czynników – wysokiej jakości produktów uzyskiwanej dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii produkcji oraz konkurencyjności cenowej względem producentów działających w Europie Zachodniej.

Kraje o największym udziale w polskim eksporcie okien (2016)

	Wartość eksportu	Udział
	mln euro	%
Ogółem	466,3	100,0
UE	427,2	91,6
Niemcy	140,0	30,0
Wielka Brytania	130,7	28,0
Francja	45,2	9,7
Belgia	22,4	4,8
Szwecja	17,3	3,7
Dania	15,9	3,4
Słowacja	15,0	3,2

źródło: GUS

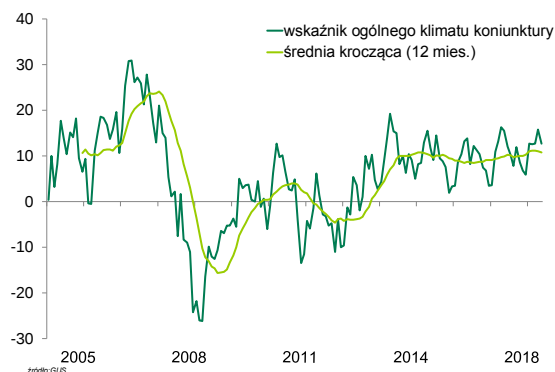
Oceny koniunktury

■ Od kilku lat oceny koniunktury w przemyśle drzewnym są dość stabilne – nie licząc sezonowego pogorszenia ocen, które ma miejsce w miesiącach zimowych, klimat koniunktury w sektorze jest oceniany przez działających w nim przedsiębiorców pozytywnie. Utrzymujące się w ostatnim czasie oceny koniunktury są wyraźnie lepsze niż w l. 2007-13.

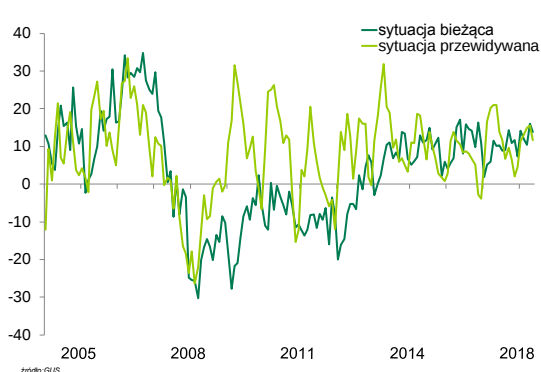
■ Ważnym czynnikiem wpływającym na aktualne oceny koniunktury w przemyśle drzewnym jest korzystna sytuacja w sektorze budowlanym – jak zostało już wspomniane powyżej, duża część produktów przemysłu

drzewnego wykorzystywana jest w budownictwie, szczególnie w budownictwie mieszkaniowym.

Ogólny klimat koniunktury

Sytuacja bieżąca i przewidywana

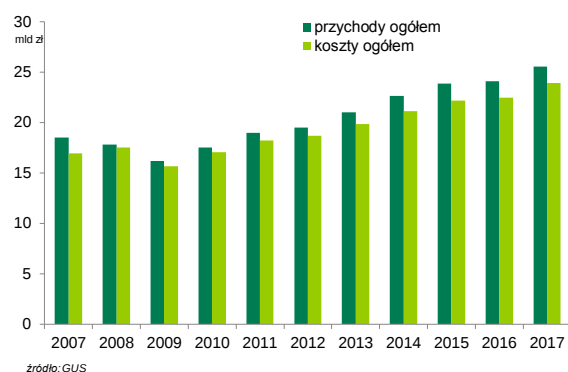

■ Aktualnie przedsiębiorcy pozytywnie oceniają perspektywy rozwojowe sektora (wartość wskaźnika wyraźnie pow. 10 pkt.). Wskaźnik odnoszący się do przewidywanej sytuacji gospodarczej kształtował się jednak w ostatnich miesiącach nieco poniżej wartości wskaźnika sytuacji bieżącej. Od początku 2018 r. oceny perspektyw sektora są też nieco gorsze niż w analogicznych miesiącach poprzedniego roku. Biorąc pod uwagę narastające problemy związane z sytuacją na rynku pracy oraz niepewną sytuację na rynku surowca, może to oznaczać pierwsze sygnały wskazujące na możliwość pogorszenia koniunktury w sektorze.

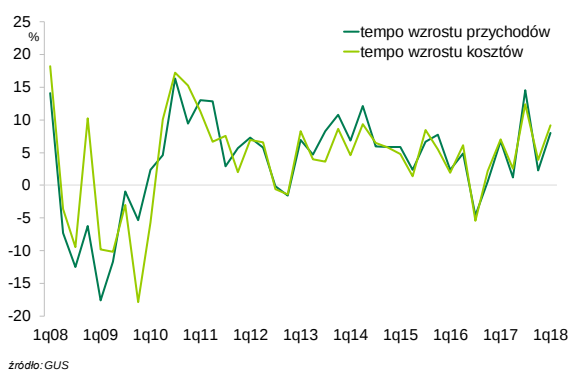
Wyniki finansowe

■ Przychody w przemyśle drzewnym od 2010 r. systematycznie rosną. W 2017 r. tempo wzrostu przychodów wyniosło 6% i było wyraźnie wyższe niż rok wcześniej, kiedy to wyniosło 0,8%. W I. 2010-17 średnioroczne tempo wzrostu przychodów wyniosło 5,9%

Przychody i koszty ogółem

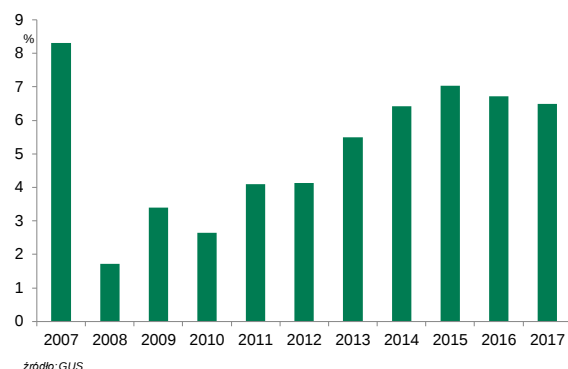

Kwartałne tempo wzrostu przychodów i kosztów

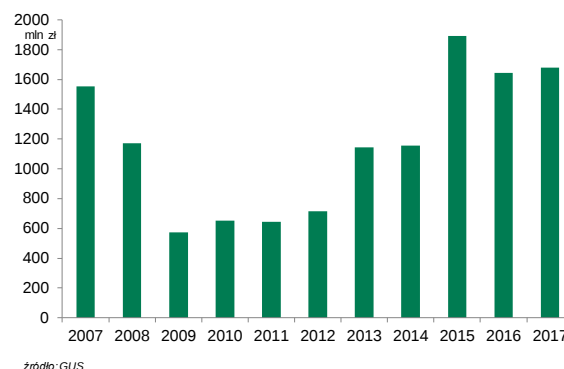

■ Choć sektor stale notuje dodatni wynik finansowy, to w ostatnich kwartałach tempo wzrostu kosztów było nieco wyższe niż tempo wzrostu przychodów. Wzrost kosztów związany jest obecnie przede wszystkim ze wzrostem kosztów pracy.

Stopa zysku brutto

Nakłady inwestycyjne

■ Stopa zysku brutto w przemyśle drzewnym w ciągu ostatnich dwóch lat nieznacznie się zmniejszyła, ale nadal pozostaje wysoka. W 2017 r. wskaźnik ten wyniósł 6,5%, wobec 6,7% w 2016 r. oraz 7% w 2015 r. Zyskowność sektora jest obecnie wyraźnie wyższa niż w l. 2008-2012.

■ Utrzymująca się w ostatnich latach relatywnie wysoka rentowność była jednym z czynników stwarzających możliwość zwiększania nakładów inwestycyjnych w przemyśle drzewnym. W l. 2015-17 średnia wartość nakładów na inwestycje wynosiła ponad 1,7 mld zł, podczas gdy w l. 2008-14 średnia ta wynosiła niecałe 0,9 mld.

Rozkład decylowy wskaźników efektywnościowych w przemyśle drzewnym (I-III kw. 2017 r.)

	ogółem	D1	D2	D3	D4	D5 mediana	D6	D7	D8	D9
Stopa zysku brutto	7,48	-3,67	0,00	1,04	2,39	3,94	5,63	7,12	10,27	15,24
ROA	7,95	-6,80	-0,55	1,62	3,57	5,69	7,84	10,63	14,71	21,64
ROE	13,89	-33,04	-2,16	3,31	7,51	9,67	14,63	19,00	24,28	39,91
Wsk. płynności	1,48	0,84	0,99	1,20	1,40	1,74	2,03	2,45	3,39	5,04

źródło: GUS

■ Zróżnicowanie wskaźników finansowych w przemyśle drzewnym nie jest znaczące. Dodatnią stopę zysku brutto notuje 80% firm z tego sektora. 20% najbardziej rentownych firm uzyskuje relację zysku brutto do przychodów ogółem na poziomie przekraczającym 10%. Przedsiębiorstwa działające w przemyśle nie mają kłopotów z brakiem płynności – wskaźnik płynności nie odbiega istotnie od wartości optymalnej nawet w przypadku 10% najsłabszych pod tym względem firm. W sektorze częściej ma miejsce nadpłynność – 30% firm z

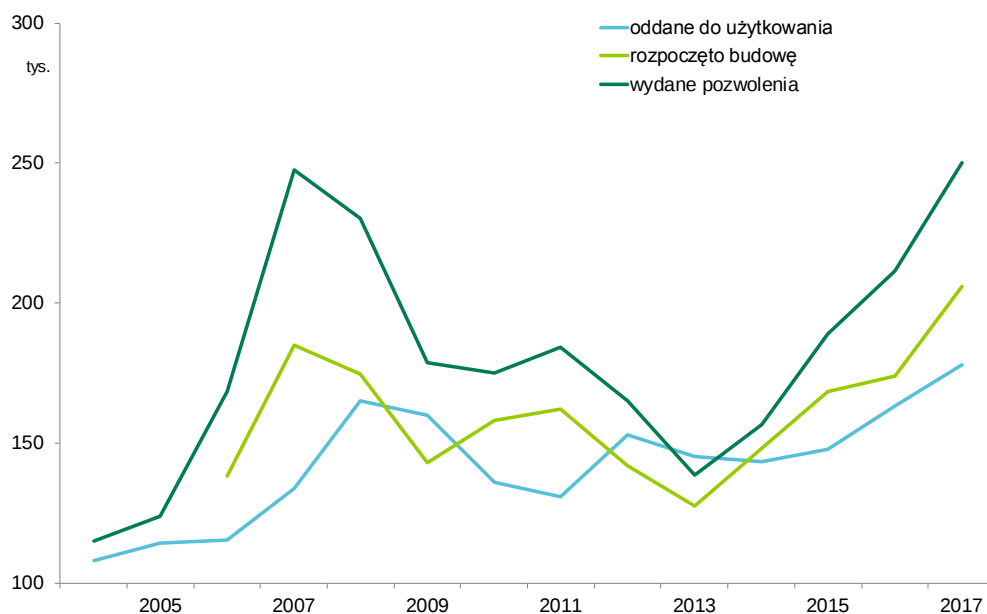
najwyższą płynnością notuje wskaźnik płynności co najmniej dwukrotnie wyższy od jego wartości optymalnej.

Perspektywy – czynniki ryzyka – czynniki sukcesu

■ Z uwagi na silne powiązania dużej części przemysłu drzewnego z sektorem budowlanym, a szczególnie z segmentem budownictwa mieszkaniowego, perspektywy rozwojowe sektora związane są z rozwojem sytuacji w budownictwie i na rynku mieszkaniowym.

■ Aktualna koniunktura na rynku mieszkaniowym kształtuje się bardzo korzystnie, co sprzyja branżom powiązanym z budownictwem mieszkaniowym. W 2017 r. oddano do użytku ponad 178 tys. mieszkań, co oznacza wzrost o 9,1% w stosunku do roku poprzedniego. Jednocześnie wyraźnie zwiększyła się liczba mieszkań w budowie (+18,4%) oraz liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia (+18,3%). Te pozytywne tendencje kontynuowane są w 2018 r. – w ciągu pierwszych czterech miesięcy liczba mieszkań oddanych do użytkowania wzrosła o 12,2%, liczba mieszkań w budowie o 14,6%, a liczba wydanych pozwoleń o 4,8%.

Budownictwo mieszkaniowe – liczba mieszkań

źródło: GUS

■ W horyzoncie średniookresowym perspektywy rynku mieszkaniowego i powiązanego z nim segmentu budownictwa ocenić należy pozytywnie. Przemawiają za tym zarówno zarysowane powyżej aktualne tendencje rynkowe, jak i prognozy odnoszące się do kształtowania się koniunktury makroekonomicznej. Według naszej prognozy, tempo wzrostu PKB w Polsce w 2018 r. wyniesie około 4,5%,

a w 2019 r. ukształtuje się na poziomie nieco poniżej 4%. Wzrost gospodarczy na takim poziomie stwarza dobre warunki dla dalszego rozwoju rynku mieszkaniowego.

■ W średnio i długookresowej perspektywie popyt na mieszkania w Polsce powinien nadal rosnąć z uwagi na istotny deficyt zasobów mieszkaniowych. Polska znajduje się na przedostatnim miejscu wśród wszystkich krajów UE pod względem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Dorównanie pod tym względem do średniej unijnej wymagałoby wybudowania około 3,5 mln mieszkań.

■ Czynnikiem determinującym perspektywy rozwojowe przemysłu drzewnego w perspektywie średnio i długookresowej może stać się także coraz szersze wykorzystywanie drewna w budownictwie mieszkaniowym. Rozwojowi rynku mieszkaniowego będzie bowiem w najbliższych latach towarzyszyło stosowanie na coraz szerszą skalę technologii i metod umożliwiających szybsze i tańsze wznoszenie budynków. Wymienić tu należy przede wszystkim budowę domów z gotowych elementów prefabrykowanych oraz budowę domów z drewna (z modułów drewnianych). Technologie te umożliwiają tańsze i nawet trzykrotnie szybsze wznoszenie budynków mieszkalnych. W Polsce działa kilka dużych firm realizujących projekty budowlane w technologii drewnianej, jednak ich produkcja skierowana jest przede wszystkim na eksport, najczęściej do krajów skandynawskich i na rynki wschodnie. Wzrost zainteresowania domami drewnianymi w Polsce wymaga działań mających na celu przekonanie odbiorców do tego typu rozwiązania. Program Lasów Państwowych „Polskie domy drewniane – żyj w zgodzie z naturą” ma przyczyniać się do rozwoju tego segmentu budownictwa.

Czynniki ryzyka

■ **Aktualnie największe ryzyka w przemyśle drzewnym związane są z sytuacją na rynku pracy. Niska stopa bezrobocia i utrzymujący się w gospodarce wysoki popyt na pracę powodują coraz poważniejsze kłopoty z utrzymywaniem i pozyskiwaniem nowych pracowników** w wielu sektorach gospodarki. W przemyśle drzewnym problemy te dotyczą zarówno pracowników o niskich kwalifikacjach, jak i wysoko wykwalifikowanych, posiadających umiejętności obsługi różnorodnych specjalistycznych maszyn i urządzeń wykorzystywanych w tej działalności.

■ Potwierdzają to wyniki badań prowadzonych przez GUS wśród przedsiębiorstw przemysłu drzewnego, które wskazują na znaczny wzrost znaczenia barier prowadzenia działalności, które są związane z sytuacją na rynku pracy. **W kwietniu 2018 r. prawie 47% przedsiębiorstw z tego sektora wskazało, że brak**

wykwalfikowanych pracowników stanowi istotną barierę działalności. Zbyt mała liczba pracowników powoduje presję na wzrost wynagrodzeń – aktualnie dla ponad 55% firm z przemysłu drzewnego koszty wynagrodzeń są poważną barierą prowadzenia działalności. Wzrost kosztów wynagrodzeń jest czynnikiem, który w największym stopniu obciąża obecnie wyniki finansowe sektora.

Barierzy podaży i kosztowe

Barierzy popytowe i regulacyjne

■ Na niedobór surowców i materiałów wskazuje obecnie nieco ponad 17 procent firm. Choć odsetek ten jest niewielki to warto zauważyć, że **udział firm wskazujących na ten problem jest w przemyśle drzewnym najwyższy wśród wszystkich działów przemysłowych.** Oznacza to, że sytuacja na rynku drewna w pewnym stopniu utrudnia efektywne funkcjonowanie sektora.

■ **Ryzyko związane z rynkiem surowca dotyczy też współpracy przedsiębiorstw z głównym dostawcą drewna, a więc Lasami Państwowymi.** W ubiegłych latach organizacje zrzeszające przedsiębiorców przemysłu drzewnego zgłaszały wiele zastrzeżeń wobec stosowanych przez Lasy Państwowe zasad sprzedaży drewna – chodziło m.in. o zbyt częste zmiany zasad sprzedaży, wyznaczanie dopuszczalnych limitów zakupowych w oparciu o historię zakupów z lat poprzednich, jednoroczne umowy na zakup drewna, niepewność co do tego ile i jakiego surowca przedsiębiorstwa będą mogły nabyć w kolejnych latach. Jeśli wspomniana wcześniej zmiana podejścia Lasów Państwowych do relacji z odbiorcami drewna rzeczywiście będzie miała miejsce, to znaczenie tego czynnika ryzyka już od 2019 r. może być znacznie mniejsze.

■ **Drugi obszar ryzyka dotyczący sytuacji na rynku surowca związany jest z nowymi przepisami Unii Europejskiej. Chodzi o unijną regulację LULUCF (Land Use, Land-Use Change and Forestry), której celem jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wprowadzenie nowych zasad**

gospodarowania zasobami leśnymi w postaci limitów pozyskiwania drewna w poszczególnych krajach.

Jako okres referencyjny, na podstawie którego ustalane będą te limity wybrano dekadę 2000-2009. W tym okresie, średnioroczne pozyskanie drewna w Lasach Państwowych wynosiło 29 mln m³, a więc było o kilkanaście mln m³ mniejsze niż obecnie.

■ W chwili obecnej trwają jeszcze prace mające na celu wyliczenie limitów pozyskania drewna dla poszczególnych krajów – według przedstawicieli Lasów Państwowych limit dla Polski określony zostanie na wyższym poziomie niż wspomniane 29 mln m³ i być może przekroczy 40 mln m³. **Limit ten jednak dotyczył będzie całego kraju, a nie tylko Lasów Państwowych, co w praktyce oznacza spadek ilości dostępnego na rynku drewna co najmniej o 5-7 mln m³. Limity unijne mają zostać wprowadzone od 2021 r. i jeśli faktycznie wejdą w życie w postulowanej dzisiaj formie, oznaczać to będzie istotne ograniczenie możliwości rozwojowych przemysłu drzewnego. Ponadto, mniejsza ilość drewna na rynku będzie musiała oznaczać wzrost jego ceny, a to z kolei negatywnie odbijać się będzie na wynikach finansowych firm zajmujących się obróbką tego surowca i produkcją artykułów z drewna.**

■ Mniejsza ilość drewna na rynku zaostrzy też problem, który występuje już obecnie, a mianowicie trudności z zakupem surowca przez firmy dopiero wchodzące na rynek lub takie, które planują znacznie zwiększyć poziom produkcji w stosunku do lat poprzednich. **W aktualnie obowiązującym w Lasach Państwowych systemie sprzedaży, limity zakupowe na dany rok są bowiem zależne od poziomu zakupów w latach poprzednich – stąd firmy, które wcześniej nie kupowały lub kupowały mało drewna znajdują się w gorszym położeniu.**

■ **W ostatnim czasie w przemyśle drzewnym wyraźnie zmniejszyło się znaczenie barier popytowych i regulacyjnych.**

Na niedostateczny popyt na rynku krajowym wskazuje obecnie 22% firm, podczas gdy rok wcześniej było to 38%, a dwa lata wcześniej 43%. Podobnie z popytem na rynkach zagranicznych – jako niedostateczny ocenia go obecnie 13% przedsiębiorstw, podczas gdy rok wcześniej odsetek ten wynosił 28%, a dwa lata wcześniej 30%. Na niejasne i niespójne przepisy prawne jako barierę utrudniającą działalność wskazuje obecnie 26% firm z przemysłu drzewnego – odsetek ten zmniejszył się w ciągu dwóch lat z 36%.

■ **Z uwagi na silne powiązania przemysłu drzewnego z budownictwem, a szczególnie budownictwem**

mieszkaniowym, czynnikiem ryzyka jest pogorszenie koniunktury na rynku mieszkaniowym.

Kryzys na rynku mieszkaniowym i spadek liczby sprzedawanych mieszkań skutkowałby ograniczeniem popytu na drzwi, okna czy inne produkty drewniane wykorzystywane w mieszkalnictwie.

■ Mimo dynamicznego wzrostu sprzedaży obserwowanego w ostatnich kwartałach, ceny mieszkań rosną w umiarkowanym tempie, co odróżnia aktualną sytuację rynkową od boomu z I. 2007-09, kiedy to gwałtowny wzrost cen w połączeniu z efektami światowego kryzysu finansowego doprowadził do załamania popytu i zmusił deweloperów do silnej przeceny posiadanych zasobów inwestycyjnych (spadek cen o około 15%). Ówczesny kryzys na rynku mieszkaniowym doprowadził do poważnych problemów w sektorze budowlanym, w tym do upadku wielu małych firm, które nie poradziły sobie z narastającymi problemami finansowymi, w tym z zatorami płatniczymi w sektorze. Obecnie, przynajmniej w perspektywie 2-3 lat, ryzyko powtórzenia się takiego scenariusza jest mniejsze.

■ Z uwagi na duże znaczenie eksportu w przemyśle drzewnym, ryzyka dla tej działalności związane są także z koniunkturą na rynkach zagranicznych.

Negatywny scenariusz zakładałby istotne spowolnienie gospodarcze w Unii Europejskiej, gdzie kierowana jest większa część eksportu produktów drzewnych, co mogłoby wpłynąć na spadek popytu na polskie produkty ze strony zagranicznych odbiorców. Znaczącego spowolnienia wzrostu gospodarki europejskiej nie przewiduje jednak obecnie nasz bazowy scenariusz makroekonomiczny, wg którego tempo wzrostu PKB w strefie euro w 2018 r. wyniesie 2,1%, a w I. 2019-21 zmniejszy się tylko nieznacznie do poziomu 1,6-1,8%.

■ Z punktu widzenia rozwoju eksportu czynnik ryzyka stanowi też poziom kursu złotego wobec walut obcych, szczególnie wobec euro.

Według naszej prognozy, w I. 2018-21 kurs euro wynosił będzie średnio 4,22 – 4,25 zł, co oznacza nieznaczną aprecjację złotego w stosunku do sytuacji obecnej. Prognozowana zmiana wartości złotego nie jest jednak na tyle duża, aby mogła istotnie wpłynąć na opłacalność eksportu i konkurencyjność polskich producentów na rynkach zagranicznych.

■ Czynnikiem ryzyka, który może wpłynąć na rozwój eksportu w polskim przemyśle drzewnym jest mający obecnie miejsce wzrost kosztów pracy.

Wzrost kosztów produkcji w przemyśle drzewnym może negatywnie wpłynąć na konkurencyjność cenową polskich producentów na rynkach zagranicznych, która jest ważnym czynnikiem

■ Biorąc pod uwagę aktualne dobre wyniki finansowe przemysłu drzewnego, ryzyko znacznego wzrostu liczby upadłości w sektorze określić należy jako stosunkowo niewielkie. **Warto jednak zwrócić uwagę na niewielki wzrost liczby upadłości w sektorze w 2017 r., przez co udział upadłości w przemyśle drzewnym (w odniesieniu do liczby wszystkich firm działających w tym sektorze) przewyższył o 0,5 pkt. proc. analogiczny wskaźnik dla gospodarki ogółem. Ryzyko upadłości w przemyśle drzewnym wynika również po części z powiązań tego sektora z budownictwem, gdzie zaczyna pojawiać się ostatnio problem zatorów płatniczych.**

	Liczba upadłości ogółem	Udział w populacji ogółem	Liczba upadłości w przemyśle drzewnym	Udział w populacji przemysłu drzewnego
2014	939	1,8%	11	1,5%
2015	838	1,6%	14	1,9%
2016	860	1,6%	13	1,7%
2017	903	1,9%	17	2,4%

źródło: Euler Hermes, na podstawie Monitora Gospodarczego

Czynniki sukcesu

■ **Wśród czynników sukcesu w przemyśle drzewnym na pierwszym miejscu wymienić należy dostęp do odpowiednich ilości drewna i gwarancję zakupów surowca w wymaganych ilościach w kolejnych latach.** Kluczowa jest tutaj „historia zakupów” jaką mają konkretni odbiorcy w Lasach Państwowych – niektóre firmy, aby zapewnić sobie odpowiednią ilość drewna w latach kolejnych budują swoją historię zakupów kupując drewno na zapas, w ilościach przekraczających bieżące potrzeby. Ma to miejsce szczególnie w przypadkach, kiedy na rynku pojawia się duża ilość tańszego drewna pochodzącego z wiatrołomów. Taka sytuacja ma miejsce obecnie, kiedy to Lasy Państwowe wyprzedają drewno z lasów powalonych przez nawałnice z sierpnia 2017 r.

■ Niektórzy odbiorcy kupują tego typu drewno w dużych ilościach nawet z bardzo odległych nadleśnictw (mimo, że transport drewna na duże odległości nie jest opłacalny), właśnie w celu budowania historii zakupów w Lasach Państwowych. Możliwość taką mają jednak tylko duże przedsiębiorstwa, dysponujące odpowiednimi rezerwami finansowymi na tego typu zakupy. **Zakupy dużych ilości drewna w celu budowania historii przez dużych odbiorców pogarszają**

sytuację mniejszych przedsiębiorstw, ograniczając pulę dostępnego dla nich surowca.

■ **Czynnikiem sukcesu związanym z rynkiem drewna jest też lokalizacja przedsiębiorstwa w pobliżu zaplecza surowcowego** – w pobliżu dużych obszarów leśnych, w niewielkiej odległości od punktów sprzedaży drewna w nadleśnictwach. Ogranicza to koszty związane z transportem surowca.

■ **Czynnikiem sukcesu w przemyśle drzewnym jest aktywność i dobra pozycja na rynkach zagranicznych.** Dotyczy to przede wszystkim firm zajmujących się produkcją stolarki budowlanej, a więc okien, drzwi itp. Sprzedaż eksportowa jest bardzo istotnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorstw z przemysłu drzewnego, a ponadto, poprzez dywersyfikację sprzedaży, zmniejsza wrażliwość producentów na dekoniunkturę na rynku krajowym.

■ **Kolejnym elementem warunkującym sukces w przemyśle drzewnym jest nowoczesny park maszynowy oraz urządzenia umożliwiające wykorzystywanie nowoczesnych technologii produkcyjnych.** Dotyczy to zwłaszcza firm wytwarzających produkty o większym stopniu przetworzenia, które muszą spełniać określone normy techniczne, ale także odpowiadać odbiorcom pod względem jakościowym. Dotyczy to więc przede wszystkim takich wyrobów jak okna i drzwi, gdzie jakość produktów ma kluczowe znaczenie dla rynkowego sukcesu producenta.

Wybrane wskaźniki finansowe

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2015 Q3	2016 Q3	2017 Q3
Zmiana przychodów ogółem	%	-3,6	-9,2	8,3	8,3	2,7	7,7	7,7	5,6	0,8	4,9	0,9	7,3
Zmiana przychodów ze sprzedaży	%	-7,2	-3,5	5,0	7,2	4,5	8,4	7,0	4,6	1,3	4,0	1,2	7,6
Stopa zysku brutto	%	1,7	3,4	2,7	4,1	4,1	5,5	6,4	7,0	6,7	7,3	7,4	7,5
Zyskowność sprzedaży	%	4,3	5,6	4,0	5,9	4,1	5,8	7,0	7,0	7,5	7,1	8,1	6,9
Wskaźnik poziomu kosztów	%	98,3	96,6	97,3	95,9	95,9	94,5	93,5	92,9	93,2	92,7	92,7	92,6
ROA	%	1,2	2,9	1,9	3,8	3,9	5,5	7,0	7,4	6,9	7,8	7,6	8,0
ROE	%	2,4	5,8	3,7	7,6	7,7	9,6	11,6	12,3	12,4	13,6	13,7	13,9
Wskaźnik płynności (CR)	-	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
Wskaźnik podw. płynności (QR)	-	0,8	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0
Rotacja zapasów	dni	58	55	51	56	54	47	49	48	50	45	46	47
Cykl należności	dni	-	-	60	56	52	46	43	48	46	52	53	53
Współczynnik długu	%	50	49	48	50	49	42	39	40	43	42	42	44
Pokrycie obsługi odsetek	%	-	-	93,8	105,5	76,6	98,7	139,3	117,4	140,1	93,2	104,3	108,7
Nakłady inwestycyjne	mln	1173	573	650	644	714	1144	1154	1893	1646	1336	1207	926
Udział inwestycji w nadwyżce finans.	%	62	30	42	33	37	54	48	73	61	68	57	41
Wydajność pracy	mln zł/os.	0,26	0,27	0,29	0,33	0,35	0,38	0,39	0,4	0,39	0,31	0,29	0,31

Źródło: PONT Info (firmy pow. 49 zatrud.)

Rozkład decylowy wskaźników finansowych – III kw. 2017 r.

		D1	D2	D3	D4	D5 mediana	D6	D7	D8	D9
Przychody ogółem	mln zł	7,2	9,3	11,6	14,6	17,6	22,5	32,5	51,1	110,6
Przychody ze sprzedaży	mln zł	6,1	8,3	10,7	13,0	15,8	20,4	27,4	46,1	102,0
Stopa zysku brutto	%	-3,7	0,0	1,0	2,4	3,9	5,6	7,1	10,3	15,2
Zyskowność sprzedaży	%	-4,0	-0,4	1,5	2,5	3,9	5,7	7,2	9,9	14,0
Wskaźnik poziomu kosztów	%	85,1	89,4	92,8	94,2	96,2	97,6	99,0	100,0	103,7
ROA	%	-6,8	-0,6	1,6	3,6	5,7	7,8	10,6	14,7	21,6
ROE	%	-33,0	-2,2	3,3	7,5	9,7	14,6	19,0	24,3	39,9
Wskaźnik płynności (CR)	-	0,8	1,0	1,2	1,4	1,7	2,0	2,5	3,4	5,0
Wskaźnik podw. płynności (QR)	-	0,3	0,5	0,6	0,8	1,0	1,3	1,6	2,1	3,6
Rotacja zapasów	dni	8	19	26	35	42	50	61	77	108
Cykl należności	dni	23	32	38	42	47	52	60	73	97
Współczynnik długu	%	15	24	33	40	47	54	62	72	86
Pokrycie obsługi odsetek	%	-12	29	48	78	132	239	731	4107	9800
Nakłady inwestycyjne	mln zł	0,00	0,01	0,06	0,12	0,25	0,45	0,83	1,66	4,94
Udział inwestycji w nadw. finans.	%	0	0	3	9	16	24	37	51	106
Wydajność pracy	mln zł/os.	0,08	0,11	0,13	0,14	0,16	0,19	0,22	0,27	0,42

Źródło: PONT Info (firmy pow. 49 zatrud.)

Definicje wskaźników finansowych

Nazwa	Wzór
Stopa zysku brutto	$\text{zysk brutto} / \text{przychody ogółem}$
Zyskowność sprzedaży	$\text{zysk ze sprzedaży} / \text{przychody ze sprzedaży}$
Wskaźnik poziomu kosztów	$\text{koszty uzyskania przychodów z całokształtu} * 100\% / \text{przychody ogółem}$
Stopa rentowności aktywów	$\text{zysk netto} / \text{aktywa całkowite}$
Stopa rentowności kapitału własnego	$\text{zysk netto} / \text{kapitał własny}$
Wskaźnik płynności	$\text{majątek obrotowy} / \text{zobowiązania krótkoterminowe}$
Wskaźnik podwyższonej płynności	$(\text{majątek obrotowy} - \text{zapasy}) / \text{zobowiązania krótkoterminowe}$
Rotacja zapasów	$(\text{zapasy ogółem} / \text{koszty działalności operacyjnej}) * \text{liczba dni w okresie}$
Cykl należności	$(\text{należności z tytułu dostaw} / \text{przychody ze sprzedaży}) * \text{liczba dni w okresie}$
Współczynnik długu	$\text{zobowiązania ogółem} / \text{aktywa całkowite}$
Wskaźnik pokrycia obsługi odsetek	$(\text{zysk netto} + \text{CIT} + \text{amortyzacja} + \text{odsetki}) / \text{odsetki}$
Udział inwestycji w nadwyżce finansowej	$\text{nakłady inwestycyjne} / \text{nadwyżka finansowa}$
Wydajność pracy	$\text{przychody ogółem} / \text{liczba zatrudnionych}$